

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії
Київського інституту Національної
гвардії України
підписник

Андрій МАРТИНЮК

04.06.2026 року

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності В11 «Філологія» (за спеціалізаціями) для вступу на навчання до Київського інституту Національної гвардії України для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на освітньо-науковій програмі «Військовий переклад та комунікація»

Схвалено приймальною комісією
Київського інституту Національної
гвардії України, протокол
від 04.06.2026 № 5

1. Загальні положення

Вступний іспит проводиться з метою перевірки рівня теоретичних знань і практичних навичок кандидата у галузі філології, а також здатності застосовувати їх у професійній діяльності, зокрема: у сфері лінгвістичного забезпечення військових та правоохоронних формувань, здійсненні міжкультурної комунікації з країнами-партнерами України, а також комунікативній реалізації стратегічних наративів безпеки і правопорядку..

Вступний іспит передбачає три теоретичні питання в межах навчальних дисциплін: «Сучасні теорії мовознавства», «Актуальні проблеми перекладознавства», «Професійна комунікація Національної гвардії України та лінгвістичне забезпечення» та четверте (проблемне) питання з оцінки рівня критичного мислення кандидата та попереднього визначення перспективного напрямку потенційного наукового дослідження кандидата на вступ. Четверте питання оцінюється в ході короткої дискусії кандидата з членами приймальної комісії.

Кандидати на вступ до Київського інституту Національної гвардії України, повинні:

знати:

основні сучасні лінгвістичні теорії та парадигми (структуралізм, когнітивна лінгвістика, прагматика, дискурс-аналіз) та їх застосування у фаховій діяльності;

теоретичні засади перекладознавства: концепції еквівалентності, адекватності, перекладацьких трансформацій та стратегій перекладу;

специфіку військового дискурсу: термінологічну систему, жанрово-стилістичні особливості військових документів, наказів, донесень та оперативних зведень;

нормативно-правову базу, що регламентує діяльність Національної гвардії України, у частині, що стосується мовного та інформаційного забезпечення;

принципи побудови та функціонування стратегічних наративів у сфері безпеки і правопорядку, механізми їх комунікативної реалізації;

специфіку міжкультурної комунікації з країнами – партнерами України в контексті безпекового співробітництва (НАТО, ЄС, двосторонні формати);

систему стандартів НАТО у сфері комунікації, документообігу та оперативної сумісності (interoperability), зокрема вимоги до мовної підготовки військовослужбовців (STANAG 6001);

теоретичні основи наукового дослідження у галузі філології: методологію, методи та принципи лінгвістичного аналізу;

актуальні проблеми сучасного перекладознавства, зокрема в галузі машинного перекладу, локалізації та термінографії;

особливості інформаційно-психологічного впливу, мовні засоби пропаганди та методи протидії деструктивним наративам у воєнний час.

вміти:

здійснювати усний і письмовий переклад військових та офіційних документів з іноземної мови на українську і навпаки з дотриманням норм фахової термінології;

аналізувати дискурс (військовий, медійний, дипломатичний) із застосуванням сучасних лінгвістичних методів і визначати його прагматичні та стратегічні характеристики;

забезпечувати усну комунікацію (послідовний та абзацно-фразовий переклад) під час спільних навчань, переговорів і брифінгів з іноземними партнерами;

формулювати та комунікативно реалізовувати стратегічні наративи безпеки і правопорядку відповідно до аудиторії та комунікативної ситуації;

виявляти та критично аналізувати маніпулятивні мовні конструкції, елементи інформаційно-психологічних операцій і дезінформаційних кампаній;

укладати, редагувати та стандартизувати термінологічні глосарії та словники у сфері військової лексики і лексики безпекового сектору;

застосовувати методи наукового дослідження для постановки проблеми, формулювання гіпотези та визначення перспективного напрямку дисертаційного дослідження;

ефективно взаємодіяти в міжкультурному середовищі, а саме адаптувати комунікативну поведінку, мовні засоби та стиль спілкування до культурного контексту партнерів;

використовувати сучасні цифрові інструменти та технології (системи автоматизованого перекладу, корпусні ресурси, термінологічні бази даних) у фаховій перекладацькій та дослідницькій діяльності..

2. Організаційно-методичні вказівки

Випробування кандидатів зі спеціальності здійснюється проведенням іспиту з циклу дисциплін спеціальності Філологія.

Вступний іспит проводиться за білетами в усній формі. У кожному білеті міститься чотири питання за відповідними розділами Програми. На підготовку відповіді надається 45 хвилин. По закінченні відповіді за кожним питанням можуть бути додаткові запитання з метою уточнення знань і умінь кандидата в ад'юнкти.

Кандидату на вступ надається лише одна спроба відповіді на білет в межах вступного вирування.

Під час проведення іспиту забороняється використовувати підручники, навчальні посібники та інші засоби у тому числі мобільні пристрої, що не передбачені рішенням предметної комісії, а також вести розмови між вступниками. В разі порушення вступником цієї вимоги він відсторонюється від участі у випробуванні. Кандидатам, які використовують під час підготовки до відповіді недозволені засоби та порушують встановлені правила складання іспиту, виставляється оцінка «не склав».

Голова предметної комісії (або за його вказівкою – член підкомісії) проводить інструктаж щодо мети, порядку проведення вступного іспиту, вимог до порядку надання відповідей.

Для проведення фахового іспиту призначається комісія. Кожний член екзаменаційної комісії самостійно оцінює відповідь кандидата. Після закінчення іспиту голова комісії проводить аналіз знань і навичок кандидата з урахуванням оцінок кожного члена комісії. Загальна оцінка виставляється голосуванням членів комісії і рішення приймається з урахуванням думки більшості. При рівності голосів вирішальне слово належить голові екзаменаційної комісії.

Результати вступного іспиту оголошуються вступникам предметною комісією після виставлення в екзаменаційну відомість і аркуші результатів вступних випробувань.

3. Критерії оцінки знань, вмінь та навичок кандидатів

Результати відповідей кандидата на фаховому іспиті до Київського інституту Національної гвардії України оцінюються за кожне питання білету по багатобальній шкалі відповідно Табл.1.

Підсумкова кількість балів розраховується як сумарна оцінка з урахуванням ваги по кожному питанню (30% за перше питання, по 25% за друге та третє питання та 20% за четверте питання).

Підсумкова оцінка оголошується після обговорення членами екзаменаційної комісії відповідей з усіх питань білету і виведенні середньої оцінки за такими правилами:

оцінка «відмінно», якщо кандидат в ад'юнкти надає пряму відповідь по суті постановки питання; викладає матеріал логічно – спочатку загальні, а потім часткові елементи понять; викладання переліків факторів (умов, принципів) надає у послідовності зменшення їх важливості; забезпечує повноту охоплення усіх елементів, які складають зміст поняття;

оцінка «добре», якщо відповідь повна, однак є утруднення надати пряму відповідь;

оцінка «задовільно», якщо відповідь повна, однак поняття надаються як суми частковостей поза їх логічним зв'язком, фактори різної значущості наводяться у послідовності без урахування їх важливості;

оцінка «незадовільно», якщо відповідь не повна настільки, що не розкриває суть поняття.

Звертається увага на уміння кандидатів чітко формулювати висновки і пропозиції, витримувати логічну послідовність та на грамотність мови.

Відповідність балів між системами: 100- бальною, ECTS, розширеною (7- бальною) та «національною» шкалою

100-бальна шкала	Шкала ECTS	Оцінка за розширеною шкалою	Національна шкала
90 – 100	A	відмінно	відмінно
80 – 89	B	дуже добре	добре
65 – 79	C	добре	
55 – 64	D	задовільно	задовільно
50 – 54	E	достатньо	
35 – 49	FX	незадовільно	незадовільно
0 – 34	F	неприйнятно	

4. Зміст блокових питань

Зміст питань навчальної дисципліни «Сучасні теорії мовознавства»:

Мовознавство як наука: об'єкт, предмет, завдання та місце серед інших наук. Мовознавство (лінгвістика) як самостійна наукова дисципліна, що вивчає природну людську мову в усій сукупності її властивостей і функцій. Об'єкт мовознавства — природна людська мова як системне явище. Предмет — закономірності будови, функціонування та історичного розвитку мови. Місце лінгвістики в системі гуманітарних, соціальних і когнітивних наук: зв'язок із філософією, психологією, соціологією, антропологією, інформатикою. Загальне та часткове мовознавство. Теоретична та прикладна лінгвістика.

Основні лінгвістичні парадигми ХХ–ХХІ століть: структуралізм, генеративізм, функціоналізм, когнітивізм. Поняття наукової парадигми в лінгвістиці. Структуралізм як методологічна основа лінгвістики ХХ століття: Женевська, Празька, Копенгагенська та американська (дескриптивна) школи. Генеративна граматики Н. Хомського: трансформаційна модель, поверхнева та глибинна структури, принцип вродженості мовної здатності. Функціоналізм і комунікативна спрямованість мовних одиниць. Когнітивна лінгвістика як сучасна панівна парадигма: мова як відображення концептуальної картини світу.

Мова як знакова система: семіотичний підхід до вивчення мови. Семіотика як наука про знаки та знакові системи. Концепція мовного знака Ф. де Соссюра: означник і означуване, довільність і лінійність знака. Типологія знаків Ч. С. Пірса: індекс, іконічний знак, символ. Властивості мовного знака: системність, асиметрія, варіативність. Мова серед інших знакових систем.

Семіотика в контексті сучасних комунікативних досліджень: вербальні та невербальні знакові системи.

Системно-структурна організація мови: рівні мовної системи та їх одиниці. Мова як ієрархічно організована система рівнів. Фонологічний рівень: фонема як мінімальна смислорозрізнавальна одиниця. Морфологічний рівень: морфема, словоформа, парадигма. Лексичний рівень: слово як центральна одиниця мови, лексичне значення, семантична структура слова. Синтаксичний рівень: словосполучення, речення, висловлення. Текстовий рівень: дискурс як надфразова єдність. Міжрівневі відносини та ізоморфізм рівнів.

Когнітивна лінгвістика: основні поняття, напрями та методи дослідження. Когнітивна лінгвістика як міждисциплінарний напрям, що вивчає співвідношення між мовою та когнітивними процесами. Основні поняття: концепт, концептуальна картина світу, ментальна репрезентація, фрейм, схема, прототип. Теорія концептуальної метафори Дж. Лакоффа і М. Джонсона: метафора як інструмент мислення, а не лише стилістичний засіб. Теорія фреймів М. Мінського та Ч. Філмора. Прототипна семантика Е. Рош. Методи когнітивного аналізу: концептуальний, фреймовий, прототипний.

Прагматика мови: теорія мовленнєвих актів, принцип кооперації, імплікатури. Прагматика як розділ лінгвістики, що вивчає вживання мовних одиниць у реальних ситуаціях спілкування. Теорія мовленнєвих актів Дж. Остіна та Дж. Серля: локутивний, іллокутивний та перлокутивний акти. Класифікація іллокутивних актів: репрезентативи, директиви, комісиви, експресиви, декларативи. Принцип кооперації Г. П. Грайса: максими кількості, якості, відношення та способу. Конвенційні та некон-венційні імплікатури. Теорія ввічливості П. Браун і С. Левінсона. Прагматичний аналіз військового та інституційного дискурсу.

Соціолінгвістика: мова і суспільство, мовна варіативність, мовна політика. Соціолінгвістика як наука про соціальну зумовленість мови та мовленнєвої поведінки. Поняття мовного колективу, мовної ситуації, мовної норми. Соціальна варіативність мови: діалекти, соціолекти, жаргони, аргі, сленг. Функціональні стилі та реєстри мови. Білінгвізм і диглосія: теоретичні моделі та реальні ситуації. Мовна політика держави: статус мови, мовне планування, мовне законодавство. Мовна ситуація в Україні в контексті державотворення та воєнного часу.

Психолінгвістика: мова і мовленнєва діяльність, породження та сприйняття мовлення. Психолінгвістика як наука на перетині лінгвістики та психології. Теорія мовленнєвої діяльності О. О. Леонтьєва: мотив, мета, операція. Модель породження мовлення: від задуму до висловлення. Процеси сприйняття та розуміння мовлення: декодування, інференція, інтерпретація. Онтогенез мовлення: етапи засвоєння мови дитиною. Мовна особистість: поняття, структура, типи. Психолінгвістичні основи перекладу: внутрішнє мовлення, переключення кодів, білінгвальна компетентність.

Дискурс-аналіз: поняття дискурсу, типи дискурсу, методи аналізу. Дискурс як текст у контексті соціальної дії та комунікативної ситуації. Розмежування понять «текст» і «дискурс». Основні напрями дискурс-аналізу:

критичний дискурс-аналіз (Н. Феркло, Т. ван Дейк), конверсаційний аналіз, аналіз нарративу. Інституційні типи дискурсу: політичний, медійний, юридичний, військовий, дипломатичний. Категорії дискурсу: зв'язність, цілісність, інтенційність, інформативність, ситуативність, інтертекстуальність. Методи дискурс-аналізу: контент-аналіз, нарративний аналіз, риторичний аналіз, критичний аналіз.

Військовий дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження: специфіка, функції, жанри. Військовий дискурс як різновид інституційного дискурсу: учасники, цілі, цінності, стратегії. Термінологічна система військового дискурсу: формування, джерела поповнення, стандартизація (роль НАТО у стандартизації військової термінології). Жанрова система військового дискурсу: наказ, донесення, оперативне зведення, бойовий розпорядок, рапорт, брифінг, дебрифінг. Стилiстичні особливості військових текстів: лаконiчність, точність, ієрархічність, імперативність. Мовні засоби реалізації владних відносин у військовому дискурсі. Особливості перекладу військових текстів та усної комунікації в умовах оперативної взаємодії з партнерами НАТО.

Корпусна лінгвістика: принципи побудови корпусів, методи корпусного аналізу, застосування. Корпусна лінгвістика як напрям, що використовує великі масиви автентичних текстів для лінгвістичного аналізу. Поняття мовного корпусу: типи, структура, принципи укладання та анотування. Основні корпуси світових мов та україномовні корпусні ресурси. Методи корпусного аналізу: конкорданс, частотний аналіз, колокаційний аналіз, ключові слова. Програмні інструменти корпусного аналізу. Застосування корпусної лінгвістики в перекладознавстві, лексикографії, термінографії та дослідженні військового дискурсу.

Комп'ютерна лінгвістика та штучний інтелект: обробка природної мови, машинний переклад, нейромережеві моделі. Комп'ютерна лінгвістика як прикладна галузь на перетині лінгвістики та інформатики. Основні завдання обробки природної мови (NLP): морфологічний і синтаксичний аналіз, розпізнавання іменованих сутностей, автоматичне реферування, тематичне моделювання. Еволюція машинного перекладу: від правилкових систем до статистичних і нейромережевих моделей. Трансформерна архітектура та великі мовні моделі (LLM): можливості та обмеження. Застосування технологій штучного інтелекту у військовому перекладі та лінгвістичному забезпеченні. Критичне ставлення до автоматичного перекладу у фаховій діяльності перекладача..

Зміст питань навчальної дисципліни «**Актуальні проблеми перекладознавства**»:

Перекладознавство як наукова дисципліна: об'єкт, предмет, структура та міждисциплінарні зв'язки. Перекладознавство як самостійна наукова галузь, що вивчає переклад як процес, результат і вид людської діяльності. Об'єкт перекладознавства — переклад у всій сукупності його форм і різновидів. Предмет — закономірності перекладацького процесу, умови досягнення еквівалентності та адекватності. Структура сучасного

перекладознавства: загальна теорія перекладу, часткові теорії, прикладне перекладознавство, історія перекладу, критика перекладу. Міждисциплінарні зв'язки перекладознавства з лінгвістикою, когнітивною наукою, психологією, культурологією, семіотикою та інформатикою.

Еквівалентність і адекватність перекладу: концепції, рівні, критерії оцінювання. Поняття еквівалентності як центральна категорія перекладознавства. Формальна та динамічна еквівалентність у концепції Ю. Найди. Рівні еквівалентності за В. Н. Комісаровим: рівень мети комунікації, рівень опису ситуації, рівень висловлення, рівень семантики слова, рівень мовних знаків. Поняття адекватності як відповідності перекладу комунікативній меті та ситуації. Співвідношення еквівалентності й адекватності: теоретичні дискусії та практичні наслідки. Критерії оцінювання якості перекладу: точність, повнота, природність, доречність. Функціональна еквівалентність у перекладі військових та офіційних документів.

Перекладацькі трансформації: класифікації, типи, умови застосування. Поняття перекладацької трансформації як міжмовного перетворення з метою досягнення еквівалентності. Лексичні трансформації: транскрипція, транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція). Граматичні трансформації: синтаксичне уподібнення, членування речення, об'єднання речень, граматичні заміни. Лексико-граматичні трансформації: антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад), компенсація. Умови вибору трансформацій: системні розбіжності мов, жанрово-стилістичні норми, комунікативна мета тексту. Трансформації у перекладі військових текстів: специфіка та типові рішення.

Стратегії перекладу: форенізація та доместикація, буквальний і вільний переклад. Поняття перекладацької стратегії як загального підходу до розв'язання перекладацьких проблем. Опозиція «форенізація – доместикація» у концепції Л. Венуті: одомашнення тексту для цільової аудиторії versus збереження чужорідності оригіналу. Буквальний, семантичний і комунікативний переклад за П. Ньюмарком. Вільний переклад та його межі. Стратегії перекладу реалій, власних назв, культурно специфічних одиниць. Вибір стратегії залежно від типу тексту, функції перекладу та читацької аудиторії. Стратегічні рішення у перекладі військової документації та оперативних текстів НАТО.

Переклад і культура: культурна адаптація, реалії, безеквівалентна лексика. Культурна зумовленість перекладу: мова як відображення культурної картини світу. Поняття реалії як лексичної одиниці, що позначає культурно специфічний об'єкт або явище. Класифікація реалій: географічні, етнографічні, суспільно-політичні, військові. Способи перекладу реалій: транскрипція, калькування, описовий переклад, функціональний аналог, вилучення. Безеквівалентна лексика: причини виникнення, типи, перекладацькі рішення. Культурна адаптація тексту: ступені адаптації та їх доцільність. Проблема збереження культурної ідентичності у перекладі військово-патріотичних текстів та наративів безпеки.

Термінологія і переклад: проблеми перекладу термінів, термінографія, стандартизація. Термін як особлива лексична одиниця: ознаки, вимоги, функції. Галузева термінологія та термінологічні системи. Проблеми перекладу термінів: відсутність еквівалента, термінологічна варіативність, псевдоінтернаціоналізми, контекстна багатозначність. Способи перекладу термінів: калькування, транскрипція/транслітерація, описовий переклад, створення нового терміна. Термінографія як прикладна галузь: укладання термінологічних словників і баз даних. Стандартизація термінології в межах НАТО: глосарії AAP-06, стандарти STANAG. Актуальні проблеми стандартизації та гармонізації військової термінології в Україні у контексті євроатлантичної інтеграції.

Усний переклад: види, специфіка, професійні вимоги та підготовка перекладача. Усний переклад як особливий вид перекладацької діяльності: психологічні, когнітивні та мовні особливості. Послідовний переклад: техніка, система нотації, обмеження обсягу пам'яті. Синхронний переклад: механізм, когнітивне навантаження, технічне забезпечення. Абзацно-фразовий переклад у військових та оперативних умовах. Переклад-супровід і нашіптування (chuchotage). Перекладач у ситуаціях переговорів, брифінгів, спільних навчань і миротворчих місій. Етика усного перекладача: нейтральність, конфіденційність, точність. Особливості підготовки військового перекладача до усної комунікації в умовах стресу та невизначеності.

Переклад спеціальних текстів: військові, юридичні, дипломатичні та медійні тексти.

Поняття спеціального тексту (LSP – language for special purposes): ознаки, функції, жанри. Переклад військових текстів: бойові накази, оперативні зведення, донесення, інструкції, статuti, настанови. Переклад юридичних документів: договори, конвенції, угоди про статус сил (SOFA). Переклад дипломатичних текстів: ноти, меморандуми, комюніке, офіційні заяви. Переклад медійних текстів у контексті інформаційної війни: репортажі, аналітичні матеріали, пресрелізи. Жанрово-стилістичні норми цільової мови як визначальний чинник перекладацького рішення. Типові помилки та труднощі у перекладі текстів зазначених галузей.

Машинний переклад і технології перекладу: можливості, обмеження, постредагування.

Еволюція машинного перекладу: від правилкових (RBMT) і статистичних (SMT) систем до нейромережових (NMT) моделей. Сучасні системи машинного перекладу: DeepL, Google Translate, Microsoft Translator, спеціалізовані системи для військової сфери. Системи автоматизованого перекладу (CAT-інструменти): Translation Memory, глосарії, сегментація тексту. Постредагування машинного перекладу (MTPE): повне та легке постредагування, стандарт ISO 18587. Обмеження машинного перекладу: контекстна залежність, термінологічна нестабільність, культурна специфіка. Питання безпеки та конфіденційності при використанні хмарних сервісів машинного перекладу у військовій сфері. Роль перекладача-людини в епоху штучного інтелекту.

Критика та оцінювання перекладу: моделі оцінювання, типологія помилок, редагування. Критика перекладу як наукова та практична діяльність: цілі, методи, принципи. Моделі оцінювання якості перекладу: модель Ю. Найди, функціональна модель К. Райс, скопос-теорія Г. Верміра та К. Норд. Типологія перекладацьких помилок: смислові, термінологічні, стилістичні, граматичні, прагматичні. Галузеві стандарти оцінювання якості перекладу: EN 15038, ISO 17100. Редагування перекладу: самостійне редагування та рецензування, двомовне та одномовне редагування. Оцінювання перекладу військових текстів: критерії точності, термінологічної відповідності та функціональної придатності. Формування культури якості в перекладацькій практиці.

Перекладацька компетентність: структура, компоненти, розвиток. Поняття перекладацької компетентності як інтегрованої здатності до здійснення якісного перекладу. Модель перекладацької компетентності групи РАСТЕ: білінгвальна, екстралінгвістична, пізнавальна, інструментальна, стратегічна компетентності та компетентність у сфері перекладу. Мовна та міжкультурна компетентність як основа перекладацької діяльності. Предметна (тематична) компетентність: роль фонових знань у галузевому перекладі. Інструментальна компетентність: опанування технологій перекладу та інформаційних ресурсів. Специфіка компетентності військового перекладача: оперативні знання, стресостійкість, безпекова свідомість. Шляхи розвитку перекладацької компетентності в умовах аспірантської підготовки.

Актуальні напрями розвитку перекладознавства: когнітивне, соціологічне, корпусне та феміністське перекладознавство. Когнітивне перекладознавство: вивчення розумових процесів перекладача, протоколи мислення вголос (ТАР), модель зусиль Д. Жіля. Соціологічне перекладознавство: переклад як соціальна практика, поле перекладу П. Бурдьє, роль замовника та видавця. Корпусне перекладознавство: universals of translation, порівняльний аналіз оригіналів і перекладів на матеріалі корпусів. Феміністське перекладознавство: гендерно чутливий переклад, проблема видимості перекладача. Постколоніальне перекладознавство: переклад як інструмент влади та культурного спротиву. Перекладознавство в умовах збройного конфлікту: документування злочинів, переклад свідчень, лінгвістична відповідальність. Перспективні напрями наукових досліджень у галузі перекладознавства в контексті євроатлантичної інтеграції України.

Зміст питань навчальної дисципліни «Професійна комунікація Національної гвардії України та лінгвістичне забезпечення»:

Національна гвардія України як інститут безпеки: правові засади, структура, місія та комунікативне середовище. Національна гвардія України як військове формування з правоохоронними функціями: правова база (Закон України «Про Національну гвардію України»), місце в системі сектору безпеки і оборони держави. Структура Національної гвардії України: органи управління, оперативно-територіальні об'єднання, з'єднання, військові частини та підрозділи спеціального призначення. Основні завдання та функції ПГУ: охорона громадського порядку, захист державного кордону, участь у протидії

збройній агресії. Комунікативне середовище НГУ: внутрішні та зовнішні комунікаційні потоки, учасники комунікації, канали та засоби передачі інформації. Специфіка мовного середовища НГУ в умовах воєнного стану.

Професійна комунікація у військових та правоохоронних структурах: поняття, функції, види та рівні. Поняття професійної комунікації як цілеспрямованого обміну інформацією в межах інституційної діяльності. Функції професійної комунікації в НГУ: інформаційна, управлінська, координаційна, мотиваційна, представницька. Види комунікації за формою: усна, письмова, електронна, візуальна. Рівні комунікації в структурі НГУ: вертикальна (командна вертикаль) та горизонтальна (між підрозділами) комунікація. Формальна та неформальна комунікація: межі, ризики, регулювання. Комунікація в умовах бойових дій: особливості, обмеження, вимоги до точності та оперативності. Психологічні аспекти міжособистісної комунікації у військовому середовищі.

Мовне законодавство України та мовна політика в секторі безпеки і оборони. Конституційні засади мовної політики України: статус державної мови, права мовних меншин. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»: сфера дії, вимоги до використання державної мови в органах влади та силових структурах. Мовна політика в секторі безпеки і оборони: нормативні документи, вимоги до мовної підготовки особового складу. Мовне питання в контексті євроатлантичної інтеграції: вимоги НАТО до мовної компетентності військовослужбовців. Актуальні проблеми мовної нормалізації у військовій сфері: подолання русизмів, впровадження нормативної термінології. Роль лінгвіста та перекладача у реалізації мовної політики НГУ.

Лінгвістичне забезпечення діяльності НГУ: поняття, складові, організація. Лінгвістичне забезпечення як система заходів із мовної підтримки оперативної, службової та міжнародної діяльності НГУ. Складові лінгвістичного забезпечення: усний переклад, письмовий переклад, термінологічна робота, мовна підготовка особового складу, лінгвістична експертиза. Організаційна структура лінгвістичного забезпечення в НГУ: підрозділи, посади, функціональні обов'язки перекладачів і лінгвістів. Планування та координація лінгвістичного забезпечення під час навчань, операцій і міжнародних заходів. Документальне забезпечення лінгвістичної діяльності: звітність, облік, контроль якості. Перспективи розвитку системи лінгвістичного забезпечення НГУ в умовах євроатлантичної інтеграції.

Військова термінологія НГУ: система, джерела формування, нормалізація та гармонізація зі стандартами НАТО. Військова термінологія як основа професійної комунікації: поняття термінологічної системи, вимоги до терміна у військовій сфері. Джерела формування військової термінології НГУ: власне українська термінологічна традиція, запозичення з англійської (натівська термінологія), адаптація радянської спадщини. Проблема термінологічної варіативності та неуніфікованості: наслідки для оперативної комунікації. Стандартизація термінології НАТО: глосарій ААР-06 (НАТО

Glossary of Terms and Definitions), термінологічні бази даних. Гармонізація термінології НГУ зі стандартами НАТО: принципи, труднощі, практика. Укладання відомчих термінологічних словників і глосаріїв: методологія та досвід НГУ.

Жанрова система службової документації НГУ: види документів, вимоги до мови та стилю. Поняття службового документа як основного засобу письмової комунікації у військовій структурі. Класифікація службових документів НГУ: організаційно-розпорядчі (накази, директиви, розпорядження), інформаційно-аналітичні (доповіді, донесення, зведення, огляди), планувальні (плани, графіки, розклади), облікові та звітні документи. Мовностилістичні вимоги до службових документів: точність, однозначність, стислість, нейтральність тону, дотримання норм ділового стилю. Типові мовні помилки в службовій документації НГУ та шляхи їх усунення. Переклад службової документації іноземною мовою: специфіка та вимоги. Електронний документообіг та його мовні особливості.

Оперативна комунікація НГУ: усна комунікація в бойових та службово-бойових умовах. Оперативна комунікація як вид комунікації, що здійснюється в умовах виконання службово-бойових завдань. Радіообмін як основний канал оперативної комунікації: правила ведення радіопереговорів, стандартні фрази та сигнали, фонетичний алфавіт НАТО. Усна постановка завдань і доведення наказів: структура усного наказу, техніка передачі інформації в умовах стресу. Брифінг і дебрифінг як комунікативні жанри: структура, мовні засоби, вимоги до учасників. Доповідь як форма вертикальної комунікації: усна та письмова доповідь, вимоги до змісту та форми. Мова в умовах надзвичайних ситуацій: стислість, чіткість, дотримання сигнальних кодів. Особливості перекладу в оперативних умовах: абзацно-фразовий переклад, переклад-супровід.

Міжнародна комунікація НГУ: взаємодія з партнерами НАТО, миротворча діяльність, спільні навчання. Міжнародний вимір діяльності НГУ: участь у миротворчих місіях ООН, співпраця з підрозділами НАТО та партнерськими країнами. Комунікативні ситуації міжнародної взаємодії: спільні навчання (joint exercises), штабні тренування, конференції, інспекції, візити делегацій. Мовні вимоги до військовослужбовців НГУ для участі в міжнародних заходах: стандарт STANAG 6001, рівні мовної компетентності (SLP 0–5). Процедури та протокол міжнародної комунікації: привітання, представлення, проведення нарад, складання підсумкових документів. Культурна компетентність у міжнародній військовій взаємодії: врахування національних особливостей партнерів. Роль і позиція перекладача в ситуаціях міжнародної комунікації НГУ: нейтральність, конфіденційність, оперативність.

Стратегічні комунікації та інформаційна безпека НГУ: наративи, повідомлення, протидія дезінформації. Стратегічні комунікації (StratCom) як система узгоджених комунікативних дій, спрямованих на досягнення стратегічних цілей. Концепція StratCom у НАТО та її впровадження в діяльності НГУ. Поняття наративу в безпековому дискурсі: формування, поширення, управління наративом. Ключові повідомлення (key messages) НГУ:

розроблення, адаптація до аудиторії, перекладацьке відтворення. Інформаційне середовище сучасного збройного конфлікту: гібридна війна, інформаційно-психологічні операції, дезінформаційні кампанії. Мовні механізми дезінформації: маніпулятивні конструкції, підміна понять, псевдофактичність. Лінгвістичні методи виявлення та нейтралізації дезінформації. Роль лінгвіста і перекладача в системі інформаційної безпеки НГУ.

Публічна комунікація НГУ: зв'язки з громадськістю, медіакомунікація, соціальні мережі. Публічна комунікація НГУ як складова інституційного іміджу та довіри суспільства до силових структур. Служба зв'язків з громадськістю НГУ: функції, завдання, інструменти. Жанри публічної комунікації: прес-реліз, офіційна заява, інтерв'ю, брифінг для преси, коментар. Медіакомунікація НГУ: взаємодія з вітчизняними та іноземними ЗМІ, акредитація журналістів, інформаційна безпека. Комунікація в соціальних мережах: особливості мови, формат повідомлень, управління репутацією. Переклад публічних матеріалів НГУ іноземними мовами: адаптація змісту та стилю для іноземної аудиторії. Кризова комунікація: принципи, мовні стратегії, типові помилки. Лінгвістичне забезпечення публічної комунікації НГУ в умовах воєнного стану.

Міжкультурна комунікація у військовому середовищі: теорія та практика. Міжкультурна комунікація як взаємодія представників різних культур у професійному контексті. Теоретичні основи міжкультурної комунікації: виміри культури Г. Хофстеде (індивідуалізм/колективізм, дистанція влади, уникнення невизначеності), теорія комунікативних стилів Е. Холла (монохронні/поліхронні культури, висококонтекстна/низькоконтекстна комунікація). Культурні відмінності у військовій комунікації: ієрархія, прийняття рішень, ставлення до часу та формальності. Культурні стереотипи та упередження: вплив на ефективність комунікації та методи подолання. Адаптація комунікативної поведінки в міжнародному військовому середовищі. Практика міжкультурної комунікації НГУ з партнерами США, Великої Британії, країн ЄС та інших держав-партнерів.

Четверте (проблемне) питання:

Наявні проблемні питання діяльності Національної гвардії України та інших формувань сектору безпеки та оборони України, пов'язані із лінгвістичним забезпеченням, міжкультурною комунікацією, реалізацію стратегічних наративів, зокрема з урахуванням зовнішніх аудиторій, з передбачуваного для дослідження напрямку та можливі шляхи їх вирішення.

5. Список рекомендованої літератури

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII.
3. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 17. Ст. 594.

4. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI (ред. від 30.08.2025 р.).
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
6. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст. 108.
7. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 49. Ст. 420.
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
9. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., допов. Київ : Академія, 2009. 376 с.
10. Бацевич Ф. С. Основи теорії дискурсу. Київ : Академія, 2004.
11. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. 5-те вид., виправл. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.
12. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 512 с.
13. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.
14. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. 3-те вид. Київ : Академія, 2010. 464 с.
15. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
16. ATrainP-5. Allied Training Publication on Language Proficiency Testing. NATO. URL: <https://www.natobilc.org> (дата звернення: 03.06.2026).
17. Austin J. L. How to Do Things with Words. Oxford : Oxford University Press, 1962.
18. Baumgarten S., Tieber M. (eds.). The Routledge Handbook of Translation Technology and Society. London : Routledge, 2025.
19. Chesterman A. Reflections on Translation Theory: Selected Papers 1993–2014. Amsterdam : John Benjamins, 2017.
20. Chilton P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. London : Routledge, 2004.
21. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge, MA : MIT Press, 1965.
22. Culpeper J., Haugh M. Pragmatics and the English Language. 2nd ed. London : Palgrave Macmillan, 2023.
23. Davitti E., Korybski T., Braun S. (eds.). The Routledge Handbook of Interpreting, Technology and AI. London : Routledge, 2025.
24. Declercq C., Kerremans K. (eds.). The Routledge Handbook of Translation, Interpreting and Crisis. London : Routledge, 2025.
25. van Dijk T. A. Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge : Cambridge University Press, 2008.

26. Dürscheid C., Schneider J. G. *Digital Communication and Linguistic Variation*. Cambridge : Cambridge University Press, 2023.
27. Fairclough N. *Language and Power*. 2nd ed. London : Longman, 2001.
28. Fan A. et al. *Beyond English-Centric Multilingual Machine Translation*. arXiv. 2020. DOI: 10.48550/arXiv.2010.11125.
29. Ferreira A., Schwieter J. W. (eds.). *The Routledge Handbook of Translation, Interpreting and Bilingualism*. London : Routledge, 2022.
30. Fillmore Ch. J. *Frame Semantics*. *Linguistics in the Morning Calm*. Seoul : Hanshin, 1982. P. 111–137.
31. Flowerdew J., Richardson J. E. (eds.). *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. 2nd ed. London : Routledge, 2023.
32. Grice H. P. *Logic and Conversation*. *Studies in the Way of Words*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1989.
33. Hall E. T. *Beyond Culture*. New York : Anchor Books, 1976.
34. Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M. *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 2010.
35. House J. *Translation: The Basics*. 2nd ed. London : Routledge, 2024.
36. Hyland K. *English for Specific Purposes: What Is It and Where Is It Taking Us?* London : Routledge, 2022.
37. Hyland K., Wong L. L. C. (eds.). *Specialized English: New Directions in ESP and EAP Research and Practice*. London : Routledge, 2021.
38. Kenny D. (ed.). *Machine Translation for Everyone: Empowering Users in the Age of Artificial Intelligence*. Berlin : Language Science Press, 2022.
39. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 1980.
40. Malmkjær K. (ed.). *The Routledge Handbook of Translation Studies and Linguistics*. London : Routledge, 2018.
41. Meylaerts R., Marais K. (eds.). *The Routledge Handbook of Translation Theory and Concepts*. London : Routledge, 2023.
42. Murphy M. L. *The Prodigal Tongue: The Love–Hate Relationship between British and American English*. London : Oneworld Publications, 2018.
43. NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06). Edition 2019. NATO Standardization Office. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/05_AAP/AAP-06_2019_EF.pdf (дата звернення: 03.06.2026).
44. Nida E. A., Taber Ch. R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden : Brill, 1969.
45. Newmark P. *A Textbook of Translation*. New York : Prentice Hall, 1988.
46. Nord Ch. *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained*. Manchester : St. Jerome Publishing, 1997.
47. O'Hagan M. (ed.). *The Routledge Handbook of Translation and Technology*. London : Routledge, 2020.
48. Saussure F. de. *Course in General Linguistics* / transl. by W. Baskin. New York : Columbia University Press, 2011.
49. Searle J. R. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 1969.

50. STANAG 6001. Language Proficiency Levels. NATO Standardization Agreement. URL: <https://www.natobilc.org> (дата звернення: 03.06.2026).

51. Sun S., Liu K., Moratto R. (eds.). Translation Studies in the Age of Artificial Intelligence. Singapore : Springer, 2024.

52. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London : Routledge, 1995.

53. Vermeer H. J. A Skopos Theory of Translation. Readings in Translation Theory / ed. by A. Chesterman. Helsinki : Finn Lectura, 1989.

54. Verschueren J., Östman J.-O. (eds.). Handbook of Pragmatics 2024. Amsterdam : John Benjamins, 2024.

55. Zanettin F., Rundle C. (eds.). The Routledge Handbook of Translation and Methodology. London : Routledge, 2022.

56. Zappavigna M. Searchable Talk: Hashtags and Social Media Metadiscourse. London : Bloomsbury Academic, 2022.

**Голова предметної комісії зі спеціальності В11 Філологія
підполковник**

Ігор ПОМАЗАН